

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2023. január 12.*

„Előzetes döntéshozatal – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – 2000/78/EK irányelv – A 3. cikk (1) bekezdésének a) és c) pontja – Az önálló vállalkozáshoz való hozzájutás feltételei – Alkalmazási és munkafeltételek – Szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalma – Vállalkozási szerződés alapján munkát végző önálló vállalkozó – Valamely szerződés felmondása és meghosszabbításának elmaradása – A szerződéses partner megválasztásának szabadsága”

A C-356/21. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság, Lengyelország) a Bírósághoz 2021. június 7-én érkezett, 2021. március 16-i határozatával terjesztett elő a

J. K.

és

a **TP S. A.**

között,

a **PTPA**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: A. Prechal tanácselnök, M. L. Arastey Sahún (előadó), F. Biltgen, N. Wahl és J. Passer bírák,

főtanácsnok: T. Čapeta,

hivatalvezető: M. Siekierzyńska tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2022. május 31-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: lengyel.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- J. K. képviselőjében P. Knut adwokat, M. R. Oyarzabal Arigita abogada és B. Van Vooren advocaat,
- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, E. Borawska-Kędzierska és A. Siwek-Ślusarek, meghatalmazotti minőségben,
- a belga kormány képviselőjében C. Pochet, L. Van den Broeck és M. Van Regemorter, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviselőjében M. K. Bulterman és P. Huurnink, meghatalmazotti minőségben,
- a portugál kormány képviselőjében C. Alves, P. Barros da Costa és A. Pimenta, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében D. Martin és A. Szmytkowska, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2022. szeptember 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.) 3. cikke (1) bekezdése a) és c) pontjának, valamint 17. cikkének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a J. K. (a továbbiakban: felperes) és a TP S. A. között az abból eredő kár megtérítése iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy e társaság megtagadta az általa a felperessel kötött vállalkozási szerződés meghosszabbítását a felperes szerint a szexuális irányultságán alapuló okból.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2000/78 irányelv (9), (11) és (12) preambulumbekkezdése értelmében:
„(9) A foglalkoztatás és a munkavégzés kulcselemei a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőségnek, s jelentősen hozzájárulnak a polgárok teljes részvételéhez a gazdasági, kulturális és társadalmi életben, valamint képességeik kibontakoztatásához.

[...]

- (11) A valláson, meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megghiúsíthatja az EK-Szerződés célkitűzéseinek a megvalósítását, különösen a foglalkoztatás magas szintjének és a magas szintű szociális védelemnek az elérését, az életszínvonal növelését, az életminőség javítását, a gazdasági és szociális kohéziót és szolidaritást, valamint a személyek szabad mozgását.
- (12) E célból minden közvetlen vagy közvetett, valláson, meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken a Közösségen belül meg kell tiltani. A hátrányos megkülönböztetés e tilalmát a harmadik országok állampolgáira is alkalmazni kell, de e tilalom nem terjed ki a nemzeti hovatartozás alapján történő megkülönböztetésre, és nem érinti a harmadik országokból származó személyek beutazását és letelepedését, valamint foglalkoztatásukat és munkavégzésüket.”

4 Ezen irányelvnek „Az irányelv célja” című 1. cikke a következőket írja elő:

„Ennek az irányelvnek a célja a valláson, meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel.”

5 Az említett irányelvnek „A hátrányos megkülönböztetés fogalma” című 2. cikke az (5) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez és mások jogainak és szabadságának a védelméhez szükségesek.”

6 Ugyanezen irányelvnek „Az irányelv hatálya” című 3. cikke az (1) bekezdésének a) és c) pontjában a következőképpen rendelkezik:

„A Közösségre átruházott hatáskörök korlátain belül ezt az irányelvet minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve a köztisztviselőket [helyesen: az állami szerveket] is a következőkre tekintettel:

a) a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájutás feltételei, beleértve a kiválasztási és toborzási feltételeket [helyesen: a kiválasztás és a munkaerő-felvétel feltételeit], bármely tevékenységi ágban és a szakmai hierarchia minden szintjén, beleértve az előmenetelt is;

[...]

c) alkalmazási és munkakörülmények [helyesen: alkalmazási és munkafeltételek], beleértve az elbocsátást és a díjazást”.

7 A 2000/78 irányelv „Szankciók” című 17. cikke kimondja:

„A tagállamok meghatározzák az irányelv következtében elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókat, és minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítására, hogy azokat alkalmazzák. A szankciónak, amely állhat az áldozat [helyesen: károsult] részére fizetendő

kártérítésből, hatékonyak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lennie. A tagállamok legkésőbb 2003. december 2-ig értesítik a Bizottságot ezekről a rendelkezésekről, és késedelem nélkül tájékoztatják bármely, azokat érintő módosításról.”

A lengyel jog

- 8 A 2010. december 3-i ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów prawa Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (az egyenlő bánásmód terén az európai uniós jog egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló törvény, a Dz. U. 254. száma, 1700. tétel) egységes szerkezetbe foglalt változatának (Dz. U. 2016, 1219. tétel, a továbbiakban: az egyenlő bánásmódról szóló törvény) 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„E törvényt alkalmazni kell a következőkre:

[...]

2) a gazdasági vagy szakmai tevékenység megkezdésének és folytatásának feltételei, különösen munkaviszony vagy polgári jogi szerződésen alapuló munkavégzés keretében;

[...]”

- 9 E törvény 5. cikke a következőket írja elő:

„E törvény nem alkalmazható a következőkre:

[...]

3) a szerződéses partner szabad megválasztása, feltéve, hogy az nem a nem, a faji vagy etnikai származáson vagy a nemzetiségen alapul;

[...]”

- 10 Az említett törvény 8. cikke (1) bekezdésének 2. pontja értelmében:

„Tilos minden nem, faji vagy etnikai származáson, nemzetiségen, valláson, meggyőződésen, világnézetén, fogyatékonyságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés a következők tekintetében:

[...]

2) a gazdasági vagy szakmai tevékenység megkezdésének és folytatásának feltételei, különösen munkaviszony vagy polgári jogi szerződésen alapuló munkavégzés keretében”.

- 11 E törvény 13. cikke a következőket írja elő:

„(1) Bárki, akivel szemben az egyenlő bánásmód elvét megsértették, kártérítésre jogosult.

(2) Az egyenlő bánásmód elvének megsértésével kapcsolatos ügyekben [az 1964. április 23-i ustawa – Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló törvény)] [...] rendelkezései alkalmazandók.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 12 2010 és 2017 között a felperes önálló gazdasági tevékenysége keretében egy sor egymást követő rövid távú vállalkozási szerződést kötött a TP-vel, amely Lengyelországban országos állami televíziócsatornát működtető olyan társaság, amelynek egyedüli tulajdonosa az államkincstár.
- 13 A felperes e szerződések alapján a TP 1-es programjának műsorszolgáltatási és terjesztési szerkesztőségében heti ügyeket látott el, amelyek során montázműsorokat, előzeteseket vagy kommentárokat készített, amelyeket a TP az önreklámozásra szolgáló anyagokhoz használt fel. W. S., ezen 1-es program műsorszolgáltatási és terjesztési szerkesztőségének vezetője, valamint a felperes közvetlen felettese úgy osztotta be az ügyeket a felperes és az ugyanazon tevékenységet végző másik újságíró között, hogy mindegyikük havonta kétheti ügyet lásson el.
- 14 2017 augusztusától előirányozták a TP belső szervezeti felépítésének átszervezését, amelynek keretében a felperes feladatait egy új szervezeti egységnek, a grafikák és reklámok létrehozásával foglalkozó ügynökségnek tervezték átadni.
- 15 A 2017. október vége felé tartott megbeszélésen elhangzott, hogy a felperes a tervezett átszervezésre tekintettel végzett értékelésen megfelelt munkatársak közé tartozik.
- 16 2017. november 20-án a felperes és a TP egy hónapos időtartamra szóló új vállalkozási szerződést kötött egymással.
- 17 A felperes 2017. november 29-én megkapta a 2017. decemberi munkaidő-beosztását, amely kétheti ügyet irányzott elő, az első hét 2017. december 7-én, a második pedig 2017. december 21-én kezdődött.
- 18 2017. december 4-én a felperes és élettársa a YouTube csatornáján videóklipet tett közzé egy karácsonyi dalról, amely az azonos nemű párokkal szembeni toleranciát népszerűsítette. Ez a „*Pokochaj nas w święta*” („Szeress bennünket Karácsonykor”) című videó az azonos nemű párok karácsonyi ünneplését mutatta be.
- 19 2017. december 6-án a felperes W. S.-től e-mail-üzenetet kapott, amely tájékoztatta a 2017. december 7-tel kezdődő ügyele lemondásáról.
- 20 2017. december 20-án W. S. arról tájékoztatta a felperest, hogy a 2017. december 21-től tervezett heti ügyet sem ő fogja ellátni.
- 21 Következésképpen a felperes 2017 decemberében nem látott el ügyet, és a TP-vel új vállalkozási szerződést sem kötött.
- 22 A felperes arra irányuló keresetet indított a kérdést előterjesztő bíróság, a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság, Lengyelország) előtt, hogy e bíróság kötelezze a TP-t 47 924,92 lengyel złoty (PLN) (hozzávetőleg 10 130 euró) törvényes késedelmi kamatokkal növelt összegének a felperes részére történő megfizetésére vagyoni kár és az abból eredő nem vagyoni kár címén, hogy a valamely gazdasági tevékenység polgári jogi szerződés alapján történő megkezdésének és folytatásának feltételeire vonatkozó, a szexuális irányultságon alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés miatt sérült az egyenlő bánásmód elve.

- 23 Az említett kereset alátámasztása érdekében a felperes arra hivatkozik, hogy ilyen hátrányos megkülönböztetés károsultja, mivel a jelen ítélet 17. pontjában említett ügyelet lemondásának és a TP-vel való együttműködés megszüntetésének valószínűleg a jelen ítélet 18. pontjában említett videó közzététele volt az oka.
- 24 A TP a kereset elutasítását kéri többek között azzal az indokkal, hogy a jogszabályok nem nyújtanak garanciát az általa a felperessel kötött vállalkozási szerződések meghosszabbítására.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az egyenlő bánásmódról szóló törvény 5. cikkének 3. pontja, amennyiben e rendelkezés kizárja e törvény hatálya alól, és következésképpen a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni, a 2000/78 irányelvben biztosított védelemből a szerződéses partner szabad megválasztását kizárólag annyiban, amennyiben e választás nem a nem, a faji vagy etnikai származáson vagy a nemzetiségen alapul.
- 26 E bíróság arra keresi a választ, hogy az alapügyben szóban forgó helyzet a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése a) és c) pontjának hatálya alá tartozik-e, amely biztosítja a többek között a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájutás feltételei, beleértve a kiválasztás és a munkaerő-felvétel feltételeit, valamint az alkalmazási és munkafeltételek tekintetében.
- 27 Először is az említett bíróság többek között arra keresi a választ, hogy az egyéni vállalkozás felperes általi folytatását e 3. cikk (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett „önálló vállalkozás” folytatásának lehet-e minősíteni.
- 28 Másodszor arra keresi a választ, hogy ezt a rendelkezést úgy kell-e értelmezni, hogy az arra irányul, hogy biztosítsa a szexuális irányultság alapján történő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet az alapügybelihez hasonló esetben is, mivel az, hogy az önálló munkavállalóval való szerződéskötés kizárólag a szexuális irányultság miatt marad el, az önálló vállalkozáshoz való hozzájutás feltételei korlátozásának bizonyul.
- 29 E körülmények között a Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [2000/78 irányelv] 3. cikke (1) bekezdésének a) és c) pontját, hogy azok kizárhatják a [2000/78 irányelv] hatálya alól a szerződéses partner szabad megválasztását és következésképpen a nemzeti jogban a [2000/78 irányelv] 17. cikke alapján előírt szankciók alkalmazását – feltéve, hogy e választás nem a nem, a faji vagy etnikai származáson vagy a nemzetiségen alapul – abban az esetben, ha a hátrányos megkülönböztetés a gazdasági tevékenységet önálló vállalkozás keretében folytató természetes személy munkavégzésének alapjául szolgáló polgári jogi szerződés megkötésének megtagadásában nyilvánul meg, és ezen elutasítás okát a lehetséges szerződéses partner szexuális irányultsága képezi?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 30 Előzetesen meg kell állapítani, hogy az előterjesztő bíróság a feltett kérdésben a 2000/78 irányelv 17. cikkére való hivatkozással egyszerűen azt kívánja hangsúlyozni, hogy az ezen irányelv 3. cikke (1) bekezdése a) és c) pontja rendelkezéseinek az alapügyre való alkalmazhatósága esetén e

17. cikket, és következésképpen a nemzeti jog által az e cikk végrehajtása keretében előírt szankciókat is alkalmazni kell. E tekintetben e kérdés nem igényli az említett 17. cikk külön értelmezését.

- 31 Kérdésével az előterjesztő bíróság ugyanis lényegében arra vár választ, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) és c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely azzal a hatással jár, hogy a szerződéses partner szabad megválasztása címén kizárják a hátrányos megkülönböztetéssel szemben az ezen irányelv alapján biztosítandó védelemből egy olyan szerződés valamely személlyel való megkötésének vagy meghosszabbításának e személy szexuális irányultsága alapján történő megtagadását, amely e személy bizonyos szolgáltatásainak önálló vállalkozás folytatása keretében történő nyújtására irányul.
- 32 Következésképpen felmerül az a kérdés, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzet a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik-e.

A 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjáról

- 33 A 2000/78 irányelvet a 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében „[a]z Unióra átruházott hatáskörök korlátain belül [...] minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve az állami szerveket is, tekintettel a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájárulás feltételeire, beleértve a kiválasztás és a munkaerő-felvétel feltételeit, bármely tevékenységi ágban és a szakmai hierarchia minden szintjén, beleértve az előmenetelt is”.
- 34 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az említett irányelv az e rendelkezésben szereplő „a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájárulás feltételei” fogalmának meghatározásával kapcsolatban nem utal a tagállamok jogára. Az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből és az egyenlőség elvéből márpedig az következik, hogy a jelentésének és hatályának meghatározása érdekében a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó uniós jogi rendelkezést az egész Európai Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni (2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 35 Ezenkívül, mivel ugyanezen irányelv nem határozza meg „a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájárulás feltételei” kifejezést, azt a köznyelvben elfogadott szokásos jelentését alapul véve kell értelmezni, figyelembe véve azon szövegkörnyezetet, amelyben e kifejezést használják, és azon szabályozás célkitűzéseit, amelynek e kifejezés a részét képezi (2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 36 Először is meg kell állapítani, hogy a „munkavállalás”, „önálló vállalkozás” és „foglalkozás” kifejezések együttes használatából az következik, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja valamennyi szakmai tevékenységhez való hozzájárulás feltételeire vonatkozik, függetlenül annak jellegétől és jellemzőitől, így e feltételek ezen irányelv hatálya alá tartoznak. Ezeket a kifejezéseket tágan kell értelmezni, amint az e rendelkezés különböző nyelvi változatainak összehasonlításából és az olyan általános kifejezések használatából is kitűnik, mint a spanyol, dán, német, angol, holland és lengyel nyelven egyrészt az „önálló vállalkozás” kifejezés esetében használt „*actividad por cuenta propia*” „*selvstændig erhvervsvirksomhed*”, „*selbständiger Erwerbstätigkeit*”, „*self-employment*”, „*arbeid [...] als zelfstandige*” és „*pracy na własny rachunek*”,

valamint másrészt a „foglalkozás” szó esetében használt „*ejercicio profesional*”, „*erhvervsmæssig beskæftigelse*”, „*unselbständiger Erwerbstätigkeit*”, „*occupation*”, „*beroep*” és „*zatrudnienia*” kifejezések (lásd ebben az értelemben: 2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 27. pont).

- 37 Másrészt azonkívül, hogy az említett rendelkezés kifejezetten vonatkozik az önálló vállalkozói tevékenységekre, a „munkavállalás” és a „foglalkozás” kifejezések szokásos értelemben vett jelentéséből is az következik, hogy az uniós jogalkotó nem kívánta a 2000/78 irányelv hatályát az EUMSZ 45. cikk értelmében vett „munkavállaló” által betöltött állásokra korlátozni (lásd ebben az értelemben: 2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 38 A 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának a szövege megerősíti, hogy az irányelv hatálya nem korlátozódik kizárólag az EUMSZ 45. cikk értelmében vett „munkavállalók” által betöltött állásokhoz való hozzájárulás feltételeire, mivel e szövegnek megfelelően az említett irányelvet „minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve az állami szerveket is, [...] bármely tevékenységi ágban és a szakmai hierarchia minden szintjén” (lásd ebben az értelemben: 2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 29. pont).
- 39 A 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának szó szerinti értelmezését megerősítik az irányelv célkitűzései, amelyekből az következik, hogy az ezen irányelv hatályát meghatározó „a munkavállaláshoz, önálló vállalkozáshoz, a foglalkozáshoz való hozzájárulás feltételei” fogalom nem értelmezhető megszorítóan (lásd ebben az értelemben: 2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 40 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2000/78 irányelvet az EK 13. cikk – jelenleg, módosítást követően az EUMSZ 19. cikk (1) bekezdése – alapján fogadták el, amely hatáskört biztosít az Unió számára a többek között a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem érdekében szükséges intézkedések meghozatalára (2020. április 23-i Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI ítélet, C-507/18, EU:C:2020:289, 35. pont).
- 41 A 2000/78 irányelv 1. cikkének megfelelően, és amint az az irányelvnek mind címéből és preambulumból, mind pedig tartalmából és céljából következik, ezen irányelv célja a többek között a szexuális irányultságon alapuló, „foglalkoztatás és munkavégzés során” alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel, a többek között az ezen okon alapuló hátrányos megkülönböztetés elleni hatékony védelem mindenki számára történő biztosításával (2020. április 23-i Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI ítélet, C-507/18, EU:C:2020:289, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 42 Az említett irányelv (9) preambulumbekkezdése különösen hangsúlyozza, hogy a foglalkoztatás és a munkavégzés kulcselemei a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőségnek, s jelentősen hozzájárulnak a polgárok teljes részvételéhez a gazdasági, kulturális és társadalmi életben, valamint képességeik kibontakoztatásához. Az említett irányelv (11) preambulumbekkezdése szintén ebben az értelemben mondja ki, hogy a többek között a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megghiúsíthatja az EUM-Szerződés célkitűzéseinek a megvalósítását, különösen a foglalkoztatás magas szintjének és a magas szintű szociális védelemnek az elérését, az

életszínvonal növelését, az életminőség javítását, a gazdasági és szociális kohéziót és szolidaritást, valamint a személyek szabad mozgását (2020. április 23-i Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI ítélet, C-507/18, EU:C:2020:289, 37. pont).

- 43 Ennélfogva a 2000/78 irányelv nem olyan másodlagos uniós jogi aktus, mint például az EUMSZ 153. cikk (2) bekezdésén alapuló jogi aktusok, amelyek kizárólag a munkavállalónak mint a munkaviszony gyengébbik felének a védelmére irányulnak, hanem az a célja, hogy társadalmi és közérdekből megszüntessen minden olyan hátrányos megkülönböztetésen alapuló akadályt, amely a megélhetéshez való hozzáférést és a munkával kifejtett társadalmi hozzájárulás képességét gátolja, függetlenül attól, hogy a foglalkoztatás milyen jogi formában történik (2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 44 Bár a 2000/78 irányelv célja tehát a szakmai tevékenységek széles körének lefedése, beleértve az önálló vállalkozók által a megélhetésük biztosítása érdekében végzett tevékenységeket is, különbséget kell tenni az ezen irányelv hatálya alá tartozó tevékenységek és azon tevékenységek között, amelyek áruk vagy szolgáltatások egy vagy több címzett részére történő pusztán nyújtását foglalják magukban, és nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá.
- 45 Ezért ahhoz, hogy a szakmai tevékenységek a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozzanak, az szükséges, hogy e tevékenységek valósak legyenek és azokat olyan jogviszony keretében végezzék, amelyet bizonyos tartósság jellemez.
- 46 A jelen ügyben, bár a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy a felperes által végzett tevékenység megfelel-e ezen kritériumoknak, meg kell állapítani először is azt, hogy a Bíróság rendelkezésére álló iratanyagból az tűnik ki, hogy a felperes önálló gazdasági tevékenysége keretében kötött, egymást követő rövid távú vállalkozási szerződések alapján személyesen készített a TP 1-es programjának műsorszolgáltatási és terjesztési szerkesztősége számára montázműsorokat, előzeteseket vagy kommentárokat. Másodszor, ezen iratanyagból az is kitűnik, hogy a felperes e tevékenység gyakorlása során a heti ügyeletet W. S. általi beosztásától függött és a közelmúltban a TP belső átszervezésének keretében végzett értékelésen megfelelt munkatársak közé tartozott.
- 47 Márpedig, mivel – amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik – a felperes által végzett tevékenység olyan valós és tényleges szakmai tevékenységnek minősül, amelyet személyesen ugyanazon címzett javára rendszeresen végez, és amely lehetővé teszi számára, hogy részben vagy egészben hozzáférjen a megélhetéshez szükséges forrásokhoz, az a kérdés, hogy az ilyen tevékenységhez való hozzájárulás feltételei a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának hatálya alá tartoznak-e, nem függ attól, hogy e tevékenység „munkavállalói” vagy „önálló vállalkozói” tevékenység-e, hiszen e rendelkezés, és így ezen irányelv hatályát tágan kell értelmezni, amint az a jelen ítélet 36. pontjában szerepel.
- 48 Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy az olyan vállalkozási szerződés megkötése, mint amelyről az alapügyben szó van, a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett, az önálló vállalkozói tevékenységhez való „hozzájutás feltételeinek” a fogalmába tartozik-e, a lengyel kormány írásbeli észrevételeiben és a tárgyaláson azt állította, hogy a felperes az alapügyben szóban forgó vállalkozási szerződés megkötése előtt már teljes mértékben gyakorolta az önálló vállalkozói tevékenységhez való hozzájáruláshoz való jogát és azt akadályozástól mentesen gyakorolhatta a TP-től eltérő címzettek javára is, mivel a TP nem volt abban a helyzetben, hogy e jogot – magát az e tevékenység gyakorlására vonatkozó döntést érintően – korlátozza.

- 49 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következően az önálló vállalkozáshoz való „hozzájutás feltételei” kifejezés az általános nyelvhasználatban olyan körülményekre és tényekre vonatkozik, amelyek fennállását feltétlenül meg kell állapítani ahhoz, hogy valamely személy egy adott önálló vállalkozói tevékenységet végezhesen (lásd analógia útján: 2020. április 23-i Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI ítélet, C-507/18, EU:C:2020:289, 33. pont).
- 50 Márpedig hangsúlyozni kell, hogy ahhoz, hogy a felpereshez hasonló személy szakmai tevékenységét ténylegesen végezhesse, a vállalkozási szerződés megkötése olyan körülménynek minősül, amelynek fennállása elengedhetetlen lehet. Ennélfogva az önálló vállalkozói tevékenységekhez való „hozzájutás feltételeinek” a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett fogalma magában foglalhatja az alapügyben szereplőhöz hasonló szerződés megkötését is.
- 51 A fentiekből következik, hogy valamely vállalkozási szerződés önálló gazdasági tevékenységet végző szerződéses partnerrel való megkötésének az e szerződéses partner szexuális irányultságához kapcsolódó okokból történő megtagadása ez utóbbi rendelkezés, és így ezen irányelv hatálya alá tartozik.

A 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontjáról

- 52 A 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében ezt az irányelvet kell alkalmazni „az alkalmazási és munkafeltételekre, beleértve az elbocsátást és a díjazást”.
- 53 Először is kétségek nélkül meg kell állapítani, hogy ezen irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjával ellentétben e 3. cikk (1) bekezdésének c) pontja nem utal kifejezetten az „önálló vállalkozói tevékenységekre”, hanem kizárólag az „alkalmazási” és a „munka-” feltételekre vonatkozik.
- 54 Mindazonáltal, amint az a Bíróságnak a jelen ítélet 43. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatából következik, a 2000/78 irányelv célja nem kizárólag a munkavállalónak mint a munkaviszony gyengébbik felének a védelme, hanem az, hogy társadalmi és közérdekből megszüntessen minden olyan hátrányos megkülönböztetésen alapuló akadályt, amely a megélhetéshez való hozzáférést és a munkával kifejtett társadalmi hozzájárulás képességét gátolja, függetlenül attól, hogy a foglalkoztatás milyen jogi formában történik.
- 55 Következésképpen a 2000/78 irányelvben biztosított védelem nem a foglalkoztatási jogviszony nemzeti jog szerinti hivatalos minősítésétől, vagy attól függ, hogy valamely személy alkalmazásakor az egyik vagy a másik szerződésfajtát választották (lásd analógia útján: a 2010. november 11-i Danosa ítélet, C-232/09, EU:C:2010:674, 69. pont), mivel a jelen ítélet 36. pontjában foglaltak értelmében ezen irányelv kifejezéseit tágan kell értelmezni.
- 56 Mivel a 2000/78 irányelvet a 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve az állami szerveket is, tekintettel az „önálló vállalkozáshoz [...] való hozzájutás feltételeire”, ezen irányelv célkitűzését nem lehetne elérni, ha az általa az említett irányelv 1. cikkében említett okok valamelyikén – mint például a szexuális irányultságon – alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szemben biztosított védelem nem tenné lehetővé az egyenlő bánásmód elvének tiszteletben tartásának biztosítását az önálló vállalkozáshoz való hozzájutást követően, azaz az említett tevékenység végzésének és megszűnésének feltételei tekintetében. Ennélfogva e védelem az érintett szakmai kapcsolat egészére kiterjed.

- 57 Ez az értelmezés megfelel a 2000/78 irányelv céljának, amely a többek között a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott, például a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározására irányul, és így azokat a fogalmakat, amelyek az irányelv 3. cikkében ezen irányelv hatályát pontosítják, nem lehet megszorítóan értelmezni (lásd, analógia útján: 2022. június 2-i HK/Danmark és HK/Privat ítélet, C-587/20, EU:C:2022:419, 51. pont).
- 58 Így a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának teleologikus értelmezéséből az következik, hogy az abban szereplő „alkalmazási és munkafeltételek” fogalma tág értelemben magában foglalja a munkavállalói és önálló vállalkozói tevékenység valamennyi formájára alkalmazandó feltételeket, függetlenül attól, hogy azt milyen jogi formában végzik.
- 59 Másodszor, felmerül a kérdés, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett „alkalmazási és munkafeltételek” fogalma alá tartozik-e a TP azon döntése, hogy az általa a felperessel kötött vállalkozási szerződést állítólagosan az érintett szexuális irányultságához kapcsolódó okok miatt nem teljesíti, és azt nem hosszabbítja meg, véget vetve a szakmai kapcsolatuknak.
- 60 E tekintetben a lengyel kormány arra hivatkozik, hogy az önálló vállalkozót a szerződéses partnerével fennálló kapcsolatai során nem köti olyan munkaviszony, amelynek keretében az egyik fél „elbocsáthatja” a másikat.
- 61 Kétségtelen, hogy az „elbocsátás” fogalma főszabály szerint a munkavállaló és a munkáltatója között létrejött munkaszerződés megszüntetésére vonatkozik.
- 62 Mindazonáltal, amint arra a főtanácsnok az indítványa 102. pontjában lényegében rámutatott, az „elbocsátás” fogalma csak az „alkalmazási és munkafeltételek” fogalmára vonatkozó példaként szerepel a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontjában, és így e fogalom többek között az e 3. cikk (1) bekezdésének a) pontjában említett bármely tevékenység egyoldalú beszüntetésére vonatkozik.
- 63 Hangsúlyozni kell ugyanis, hogy a munkavállalóhoz hasonlóan, aki akaratán kívül álló okból elveszítheti alkalmazotti munkahelyét például „elbocsátás” következtében, az olyan személy, aki önálló vállalkozói tevékenységet folytatott, ugyancsak rákényszerülhet e tevékenységének a szerződéses partnere miatti beszüntetésére, és sebezhetőség szempontjából hasonló helyzetben lehet, mint az elbocsátott munkavállaló (lásd ebben az értelemben: 2017. december 20-i Gusa ítélet, C-442/16, EU:C:2017:1004, 43. pont).
- 64 A jelen ügyben a TP egyoldalúan törölte a felperes 2017. december 7-én, illetve 21-én kezdődő heti ügyeletét, és a TP és a felperes semmilyen új vállalkozási szerződést nem kötött azt követően, hogy a felperes online közzétette a jelen ítélet 18. pontjában említett videót.
- 65 Ennélfogva az, hogy 2017 decemberében a felperes a TP-vel kötött vállalkozási szerződésben foglalt egyik heti ügyeletet sem tudta teljesíteni, a Bíróságnak a jelen ítélet 63. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatára tekintettel úgy tűnik, hogy az önálló vállalkozó tevékenységének a munkavállaló elbocsátásával egy tekintet alá eső, nem szándékos megszűnését képezi, aminek vizsgálata mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

- 66 E körülmények között a jelen ítélet 46. pontjában említett értékelésre is figyelemmel a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának hatálya alá tartozik a TP azon döntése, hogy e vállalkozási szerződést – a felperes véleménye szerint szexuális irányultsága miatt – nem hosszabbítja meg, véget vetve ezáltal a köztük fennálló szakmai kapcsolatnak.

A 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdéséről

- 67 A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita valamennyi releváns körülményére, különösen az egyenlő bánásmódról szóló törvényre tekintettel – amelynek értelmezése kizárólag e bíróság hatáskörébe tartozik – meghatározza, hogy a szerződéses partner szabad megválasztásának e törvény hatálya alóli kizárása annyiban, amennyiben e választás nem a nemen, a faji vagy etnikai származáson vagy a nemzetiségen alapul, amint az e törvény 5. cikkének 3. pontjában szerepel, a felperes szexuális irányultságán alapuló, közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e.
- 68 Abban az esetben, ha e bíróság ilyen hátrányos megkülönböztetés fennállását állapítaná meg, pontosítani kell még, hogy e hátrányos megkülönböztetés – amint azt a felperes és a belga kormány állítja – nem igazolható a 2000/78 irányelv 2. cikkének (5) bekezdésében említett okok valamelyikével.
- 69 E rendelkezés értelmében ez az irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez és mások jogainak és szabadságának a védelméhez szükségesek.
- 70 Az uniós jogalkotó az említett rendelkezés elfogadásával a foglalkoztatás és a munkavégzés területén meg kívánta előzni, illetve fel kívánta oldani az egyrészt az egyenlő bánásmód elve, másrészt a demokratikus társadalom működéséhez nélkülözhetetlen következő célok szükségessége közötti konfliktust: a közrend, a közbiztonság és a közegészség védelme, a bűncselekmények megakadályozása, valamint a mások jogainak és szabadságának védelme. E jogalkotó tehát úgy határozott, hogy az említett irányelv 2. cikkének (5) bekezdésében felsorolt bizonyos esetekben az ezen irányelvben szereplő elvek nem alkalmazandók az annak 1. cikkében foglalt okok valamelyikén alapuló eltérő bánásmódot megvalósító intézkedésekre, feltéve mindazonáltal, hogy ezen intézkedések szükségesek a fent említett célok megvalósításához (2019. november 7-i Cafaro ítélet, C-396/18, EU:C:2019:929, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 71 E 2. cikk (5) bekezdését, mivel eltérést enged a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvétől, szigorúan kell értelmezni (2019. november 7-i Cafaro ítélet, C-396/18, EU:C:2019:929, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 72 A jelen ügyben először is meg kell állapítani, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás, vagyis az egyenlő bánásmódról szóló törvény 5. cikkének 3. pontja az említett 2. cikk (5) bekezdése értelmében vett, a nemzeti jog által meghatározott intézkedésnek minősül.
- 73 Másodszor, *a priori* úgy tűnik, hogy az egyenlő bánásmódról szóló törvény 5. cikkének 3. pontja valóban magának az ugyanezen 2. cikk (5) bekezdésének értelmében véve mások jogainak és szabadságainak védelmére irányuló célt követ, pontosabban a szerződési szabadság védelmét, biztosítva a szerződéses partner szabad megválasztásának a szabadságát, feltéve hogy e választás nem a nemen, a faji vagy etnikai származáson vagy a nemzetiségen alapul.

- 74 Az Európai Unió Alapjogi Chartájának „A vállalkozás szabadsága” című 16. cikke által nyújtott védelem magában foglalja a gazdasági vagy kereskedelmi tevékenység gyakorlásának szabadságát, a szerződési szabadságot és a szabad versenyt, és magában foglalja különösen a gazdasági partner megválasztásának szabadságát (2021. december 21-i Bank Melli Iran ítélet, C-124/20, EU:C:2021:1035, 79. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 75 Azonban a vállalkozás szabadsága nem jelent korlátlan jogosultságot, hanem azt a társadalomban betöltött feladata alapján kell megítélni (2013. január 22-i Sky Österreich ítélet, C-283/11, EU:C:2013:28, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 76 A jelen ügyben elegendő megállapítani – amint arra lényegében a főtanácsnok is rámutatott indítványának 111. pontjában –, hogy az, hogy az egyenlő bánásmódról szóló törvény 5. cikkének 3. pontja a szerződéses partner megválasztásának szabadsága alól bizonyos számú kivételt ír elő, azt mutatja, hogy a lengyel jogalkotó maga is úgy vélte, hogy egy demokratikus társadalomban a szerződési szabadság biztosításához a hátrányos megkülönböztetésre nem lehet szükség. Márpedig semmi sem enged arra következtetni, hogy más lenne a helyzet aszerint, hogy az érintett hátrányos megkülönböztetés szexuális irányultságon vagy az ezen 5. cikk 3. pontjában kifejezetten említett egyéb okok valamelyikén alapul-e.
- 77 Végeredményben annak elismerése, hogy a szerződési szabadság lehetővé teszi a valamely személlyel való szerződéskötésnek az e személy szexuális irányultsága miatti megtagadását, megfosztaná a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontját hatékony érvényesülésétől, mivel e rendelkezés pontosan az ilyen okokon alapuló valamennyi hátrányos megkülönböztetést tiltja az önálló vállalkozói tevékenységhez való hozzájutást illetően.
- 78 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy az egyenlő bánásmódról szóló törvény 5. cikkének 3. pontja az alapügyben szereplőkhöz hasonló körülmények között nem igazolhatja a 2000/78 irányelv által biztosított hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelem kizárását, ha e kizárásra ezen irányelv 2. cikkének (5) bekezdése értelmében nincs szükség mások demokratikus társadalomban meglévő jogainak és szabadságainak védelméhez.
- 79 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) és c) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely azzal a hatással jár, hogy a szerződéses partner szabad megválasztása címén kizárják a hátrányos megkülönböztetéssel szemben az ezen irányelv alapján biztosítandó védelemből egy olyan szerződés valamely személlyel való megkötésének vagy meghosszabbításának e személy szexuális irányultsága alapján történő megtagadását, amely e személy bizonyos szolgáltatásainak önálló vállalkozás folytatása keretében történő nyújtására irányul.

A költségekről

- 80 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) és c) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely azzal a hatással jár, hogy a szerződéses partner szabad megválasztása címén kizárják a hátrányos megkülönböztetéssel szemben az ezen irányelv alapján biztosítandó védelemből egy olyan szerződés valamely személlyel való megkötésének vagy meghosszabbításának e személy szexuális irányultsága alapján történő megtagadását, amely e személy bizonyos szolgáltatásainak önálló vállalkozás folytatása keretében történő nyújtására irányul.

Aláírások